

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ**

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ
СУБ'ЄКТАМИ ЕКОНОМІКИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
VII МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Львів, 21 жовтня 2021 р.

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2021

Облік, аналіз і контроль в управлінні суб'єктами економіки: тези доповідей VII Міжнародної студентської наукової конференції. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 292 с.

Матеріали конференції розкривають актуальні тематичні напрямки та проблемні аспекти і перспективи наукових досліджень, подані у форматі наступної структуризації: “Актуальні проблеми бухгалтерського, управлінського та податкового обліку і шляхи їх вирішення”, “Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні”, “Проблеми розвитку економічного аналізу та його застосування у прийнятті управлінських рішень на практиці”, “Шляхи реформування внутрішнього та зовнішнього контролю для подолання економічних проблем підприємств”, “Проблеми та перспективи використання інформаційних технологій в обліку, аналізу та аудиті”.

Конференція проведена з метою залучення студентів до активних науково-дослідницьких дискусій щодо обліково-інформаційного забезпечення систем управління підприємствами, організації й удосконалення фінансового, управлінського та податкового обліку, подолання проблемних питань розвитку економічного аналізу, аудиту і контролю.

**Видано за фінансової підтримки
Благодійного фонду розвитку Львівської політехніки**

Організаційний комітет:

Голова:

Яремко І. Й.

д-р екон. наук, професор

Заступник голови:

Пилипенко Л. М.

д-р екон. наук, професор

Члени:

Бойчук А. Б.

канд. екон. наук, старший
викл.

Гик В. В.

канд. екон. наук, доцент

Оліховський В. Я.

канд. екон. наук, доцент

Бабінська С.Я.

канд. екон. наук, асистент

Зяць Н.І.

фахівець

Рецензенти:

Гарасим П. М.

д-р екон. наук, професор

Бачинський В.І.

канд. екон. наук, професор

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальний за випуск Яремко І. Й.

Палаш А. В., Шевчук С. А.
аспіранти,
Західноукраїнський національний університет.
Науковий керівник – Бруханський Р. Ф.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри
бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЦЕНТРІВ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Динамічність бізнесу постіндустріального суспільства мінімізує змогу менеджерів у повноцінному контролі фінансово-господарських операцій. У результаті генерується доцільність розмежування суб'єкта господарської діяльності на окремі сегменти з наданням спектру прав менеджерам, які безпосередньо відповідають за ці структури, діяти самостійно зі значним ступенем незалежності. Світова практика бізнесу власне з цією базовою метою і використовує концепцію центрів відповідальності.

Науково-теоретичну модель центрів відповідальності сформулював вперше американський економіст Джон Хіггінс. Згідно концепції центрів відповідальності підрозділ підприємства, у якому менеджер особисто відповідає за показники діяльності даного підрозділу, визнається „центром відповідальності”. Однак, ряд науковців наголошує і на інших аспектах, які можна умовно диференціювати за трьома типовими напрямками: 1) центр відповідальності є окремим структурним підрозділом підприємства; 2) результати діяльності центру відповідальності контролюються керівником; 3) керівництво центром відповідальності передбачає і відповідальність за результати його діяльності.

Окремі науковці (О. Мірошніченко, Н. Винниченко, Н. Андрєєва) пропонують уточнююче визначення поняття: „центр відповідальності” є частиною організації, що найчастіше представлена відокремленим структурним підрозділом, який управляється менеджером, що відповідає за певний бізнес-процес чи господарську діяльність підприємства [3].

На думку К. Гойє, для менеджменту важливою проблемою є контроль менеджерів, які можуть викривляти бухгалтерські дані для розрахунку приміром власних річних винагород. Для вирішення цієї проблеми група науковців (Дж. Демскі, Дж. Фелтем, С. Беймен) займались розробкою інструментів і систем управлінського контролю, завдяки особливій структурі яких з'являється можливість для пом'якшення проблеми шляхом проведення моніторингу за їх діяльністю за допомогою бюджетів, систем

обліку витрат, створення центрів відповідальності тощо. Ці та інші аспекти детально досліджені у монографії В. Ю. Царука [4].

Бруханський Р. Ф. стверджує, що бухгалтерський облік, реалізуючи концептуальну місію та функціональну відповідальність за інформаційне забезпечення менеджменту, повинен фокусуватись на задоволенні повного спектру потреб користувачів інформації [2, с. 7]. Таку думку продовжує й Богачова А. В., вказуючи оптимальне поєднання очікуваного ефекту та затрачених ресурсів [1, с. 12].

Проаналізувавши різні варіанти ідентифікації та спектр підходів до розмежування центрів відповідальності, вважаємо найбільш доцільним і прийнятним для застосування у практиці вітчизняних підприємств проєкт диференціації центрів відповідальності залежно від рівня повноважень і обов'язків менеджерів: центр витрат; центр доходів; центр прибутку; центр інвестицій. При цьому центром витрат доцільно ідентифікувати центр відповідальності, у якому менеджер фінансово відповідає лише за витрати; центром доходів слід визнавати центр відповідальності, у якому менеджер фінансово відповідає лише за продажі; центром прибутку варто визнавати центр відповідальності, у якому менеджер фінансово відповідає як за дохід, так і за витрати; центром інвестицій доцільно визнавати центр відповідальності, у якому менеджер фінансово відповідає за дохід, витрати й інвестиції. Наведені параметри диференціації свідчать про те, що центр відповідальності відображає не лише рівень повноважень, але й певний тип доступної для менеджера інформації.

Відповідальність у результаті формує підзвітність, яка генерує оцінку рівня виконання. Таку систему відповідальності, підзвітності й оцінки доцільно вважати обліком відповідальності (завдяки базовій ролі, яку відіграють показники обліку та звітності у цьому процесі).

Література

1. Богачова А. В. *Організаційні основи створення центрів відповідальності за формування собівартості продукції на промислових підприємствах. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Львів, 2017. Вип. 1(123). С. 10-12.*
2. Бруханський Р. Ф. *Ідентифікація специфічних функцій стратегічного управлінського обліку. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 1. С. 7-18. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.01.007>.*
3. Мірошниченко О., Винниченко Н., Андрєєва Н. *Розвиток обліку за центрами відповідальності в системі управління підприємством. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 27.*
4. Царук В. Ю. *Теорія і методологія обліку і аналізу в системі корпоративного управління: монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2020. 404 с.*